

Ministerie van Defensie

Militaire Inlichtingendienst
Afdeling Inlichtingen

Postbus 20701
2500 ES Den Haag

Telefoon (070) 31 880 04
Telex 31337 MVD/GV/NL
Telefax (070) 31 879 51

Aan:
Zie verzendlijst

Uw brief

Uw kenmerk

Ons nummer
D~~W~~ 98005986

Datum
17 nov 1998

Onderwerp
Voormalig Joegoslavië (43/98)

1. Hierbij doe ik U toekomen een notitie over de recente ontwikkelingen in het voormalige Joegoslavië.
2. Zonder bijlage is deze brief ongerubriceerd.

Hoofd Militaire Inlichtingendienst

H.J. Vandeweijer
Commodore

Bijlagen

één (1)

Verzoeken bij beantwoording datum, nummer en onderwerp te vermelden.

Bezoekadres

Kalvermarkt 28, Den Haag

Doorkiesnummer

(070) 31 86634

VERZENDLIJST behorende bij brief MID nr.98005986

d.d. 18 nov 1998

AAN:

Ministerie van Algemene Zaken
t.a.v. Coördinator van de Inlichtingen- en Veiligheidsdiensten, [REDACTED]

Hoofd Binnenlandse Veiligheidsdienst
t.a.v. [REDACTED]

Ministerie van Buitenlandse Zaken
t.a.v. plv DGPZ

NL-HPMV NAVO-Brussel

NL-NMR SHAPE, t.a.v. [REDACTED]

DCBC, t.a.v. Hfd Dplg door middel van hardcopy en diskette

INTERN:

HMD

HACIV t.a.v. BCI

HAI

HBMA

MID-cel

Archief

[REDACTED]

MINISTERIE VAN DEFENSIE
MILITAIRE INLICHTINGENDIENST
Afdeling Inlichtingen

ONTWIKKELINGEN IN DE VOORMALIGE JOEGOSLAVISCHE FEDERATIE

43/98

(Afgesloten 171200 NOV 1998)

Conclusie/vooruitzicht

De etnische verhoudingen in Bosnië-Herzegovina blijven problematisch, hetgeen de beste afspiegeling vormt van het feit dat het vredesproces stagneert.

Alom wordt rekening gehouden met continuering van het premierschap van de huidige premier Dodik in de RS. De kans op een algemeen-Servische regering is echter nog niet verkeken.

De politieke vooruitgang in Kosovo is vooral optisch. De standpunten van de diverse partijen blijven onverenigbaar en de kans op nieuwe incidenten, waarbij ook westerse waarnemers betrokken kunnen raken, blijft groot.

Bosnië-Herzegovina

Ingrijpen in Milici en Ravne Brcko

RS-President Poplasen heeft het oude bestuur van de gemeente Milici wederom geïnstalleerd. Hiermee draaide hij de beslissing van zijn voorganger Plavsic (16 juli) om het bestuur van Milici over te laten nemen door een staatscommissie, terug. Door de stap van Poplasen kunnen 22 leden van de voormalige RS-regeringspartij SDS en 3 leden van haar partner SRS, de partij van Poplasen, hun posities in de 32 personen tellende gemeenteraad weer innemen. De staatscommissie die sinds juli in Milici de dienst uitmaakte, heeft tegen het besluit van Poplasen geprotesteerd. De commissie besloot de presidentsbeslissing te negeren en de tussenkomst van de regering in te roepen. Zij wees voorts op de veranderde politieke verhoudingen in de gemeente en dreigde met de opzet van een alternatieve gemeenteraad.

Op 13 november greep de internationale bestuurder van Brcko op zijn beurt in in de gemeente Ravne Brcko (Kroatische gedeelte van Brcko, gelegen binnen de MKF). Hij bepaalde dat een eerdere beslissing van de gemeenteraad om de burgemeester en gemeenteraadsvoorzitter te ontslaan, niet rechtsgeldig was. Voorts bepaalde hij dat zonder zijn toestemming de gemeenteraad geen mensen mag benoemen of ontslaan.

Deze ontwikkelingen bevestigen dat de lokale verhoudingen vaak zeer moeizaam zijn. Eerder werden reeds Bratunac en Bosanska (of Srpska) Dubica gedecertificeerd en de "open city status" van Tomislavgrad ingetrokken. De stap van Poplasen, die voor de eerste maal in een gemeentelijke kwestie gebruik maakt van zijn macht, is een teken dat hij bereid is de internationale gemeenschap te trotseren bij zijn pogingen de macht van de nationalist (SDS en SRS) niet verder te doen afnemen. Het ingrijpen van Farrand wijst erop dat zijn autoriteit over Brcko zich niet beperkt tot grondgebied van de RS. Zijn bevoegdheden bereiken kennelijk ook het grondgebied van de MKF. Overigens is zijn ingrijpen in principe een schending van democratische regels, want gemeenteraden in Bosnië hebben het recht om zelfstandig voorzitters en burgemeesters te benoemen en te ontslaan.

Moslim/Kroatische Federatie (MKF)

Izetbegovic beroept zich op immuniteit

Het Moslim lid van het Bosnische presidium Izetbegovic heeft zich beroepen op onschendbaarheid in het privéproces dat door de voorzitter van het hoofdbestuur van de SDBiH (Moslim multi-etnische oppositiepartij) Tokic tegen hem was aangespannen. Izetbegovic weigerde te verschijnen op de rechtszitting van de gemeentelijke rechtbank in Sarajevo. Tokic noemde het besluit van Izetbegovic "onbegrijpelijk" en zag het als bewijs van het "onvoorspelbare gedrag van Izetbegovic". In juni had Tokic een aanklacht ingediend tegen Izetbegovic, nadat deze bedreigd had het Dayton-vredesakkoord te herzien. Volgens Tokic bracht Izetbegovic

[REDACTED]

vic, gezien zijn positie, de overleving van Bosnië-Herzegovina als eenheidsstaat in gevaar. Izetbegovic had verklaard zich niet te zullen beroepen op zijn onschendbaarheid als lid van het nationale presidium, maar heeft dat nu desondanks wel gedaan. Volgens de regelgeving dient het presidium zich nu uit te spreken over het beroep van Izetbegovic. Gezien de mogelijke precedentswerking van de zaak zullen de andere presidiumleden waarschijnlijk instemmen met het beroep op immuniteit. Indien ze namelijk besluiten het beroep van Izetbegovic niet te steunen, zullen waarschijnlijk meer privé-rechtszaken tegen de presidiumleden ingediend worden door politieke tegenstanders.

Politiek tumult over akkoord tussen MKF en Kroatië

Terwijl in Zagreb 16 november als nieuwe datum voor de ondertekening van het omstreden "speciale parallele betrekkingen" verdrag tussen de MKF en Kroatië genoemd wordt, wordt in Sarajevo verklaard dat er nog geen datum voor ondertekening bekend is. Duidelijk is inmiddels dat de Moslims in de MKF-regering aandringen op "veranderingen" in de tekst van het voorstel, terwijl de Kroaten aansturen op een zo spoedig mogelijke ondertekening. Zo verklaarde Sead Avdic (SDP) het akkoord te zien als een ongewenste versterking van de persoon van de Kroatische president Tudjman. Het akkoord is volgens hem niet op "Dayton" gestoeld. Rasim Kadic (LS) noemde het verdrag onacceptabel, omdat delen van de tekst op het laatste moment weer zouden zijn gewijzigd. Ilija Simic (Kroatische HSS), verklaarde op zijn beurt dat verder uitstel van ondertekening ongewenst is; hij ziet in de training een poging van de SDA om de internationale gemeenschap te veroordelen. Hierdoor zou de SDA proberen de rijen onder de Moslims weer te sluiten. Simic voorspelde dat het verdrag niet zou bijdragen aan betere samenwerking tussen de twee landen, omdat het zou leiden tot "mono-etniciteit". Repovac (LSP) voorspelde dat ondertekening zou leiden tot soortgelijke initiatieven van de RS richting Servië, waardoor Bosnië feitelijk in tweeën zou worden gedeeld. Safet Halilovic (BOSS) sprak van "een logische consequentie van de catastrofale politiek van de Moslim politieke leiding, waardoor de Moslims afdrijven in de richting van Kroatië". Dit effende volgens de BOSS de weg voor de RS om een soortgelijke band met Servië te vestigen.

Ook binnen de belangrijkste Moslimcoalitie KCDBiH bestaan spanningen over het akkoord. Met name de SBiH (partij van co-premier Silajdzic) ziet het akkoord als een schending van de soevereiniteit van Bosnië-Herzegovina en wenst allereerst een besluit van het parlement, voordat het ondertekend mag worden door staatsvertegenwoordigers. Het kernpunt van de kritiek is dat ondertekening van het akkoord volgens de Moslim-oppositie (en vele leden van de SDA) een schending zou betekenen van de soevereiniteit van Bosnië. Het toestaan van speciale banden van een deelentiteit met een buurland verzwakt volgens de betrokkenen de belangen van de nationale staat Bosnië. Zo zou bijvoorbeeld de financiering van de HVO door Kroatië gelegitimeerd worden, evenals de praktijk van uitgifte van Kroatische paspoorten aan Moslims in de Bihac-regio. De impliciete vrees is bovendien dat een dergelijk verdrag een soortgelijke overeenkomst tussen de RS en Servië legitimeert en het uiteenvallen van Bosnië-Herzegovina bespoedigt. De SDA zou slechts met tegenzin ingestemd hebben met het verdrag om gelijktijdige ondertekening van het Ploce-Neum verdrag gedaan te krijgen. Al hebben de Moslims voor een groot gedeelte gelijk met hun kritiek, feit blijft dat dergelijke banden specifiek mogelijk gemaakt worden door het Dayton-vredesakkoord. Hiermee wordt de dualiteit van het Dayton-vredesakkoord (en dus de complexiteit van het Bosnië-conflict) gestalte gegeven. Enerzijds gaat "Dayton" uit van een multi-etnisch en geïntegreerd Bosnië, terwijl in hetzelfde verdrag mogelijkheden geschapen worden voor legitimatie van separatistische tendensen.

Interview Izetbegovic

In een interview heeft Izetbegovic steun van de Moslimpartijen voor de persoon van Kalinic als genomineerde minister-president van de RS uitgesloten. Hij zei daarnaast een afkeuring van het parlement van het "speciale parallele betrekkingen" verdrag tussen de MKF en Kroatië te verwachten. Volgens hem had het akkoord meer te maken met de aard (speciale relaties met een deelentiteit) dan met de inhoud. Het verdrag omtrent wederzijds gebruik van Ploce en Neum was hij desondanks bereid om te tekenen. De Kroatische wens om de ondertekening te koppelen aan het Ploce-Neum verdrag vond hij niet juist. Daarnaast verklaarde hij af te zullen treden als Brcko aan de RS werd toegewezen. De standpunten van Izetbegovic zijn geen verrassing. Kalinic is voorzitter van de SDS in de RS en deze partij behoort tot de grote tegenstanders van de Moslims. Zijn nominatie wordt daarom niet gesteund. Izetbegovic en zijn SDA gokken liever op de minst slechte keuze: een voorzetting van de huidige regering onder leiding van de demissionaire RS-premier Dodik, ondanks het feit dat deze niet al zijn beloftes is nagekomen. Izetbegovic's dreigement om af te treden bij een nadelige arbitraire Brcko-beslissing is eveneens oud nieuws. Volgens hem kende Brcko voor de oorlog een Moslim

[REDACTED]

meerderheid. Toekenning van de stad aan de RS is daarom legitimatie van "ethnic cleansing" en dus onacceptabel.

Problemen in HDZ gevolg van democratisering

Volgens HDZ-voorzitter Jelavic zijn de huidige problemen in de HDZ een gevolg van het democratiseringsproces in de partij. Jelavic stelde verkiezingen voor maart 1999 partijverkiezingen in het vooruitzicht. Vorige week besloot de landelijke leiding van de HDZ het partijbestuur in Mostar onder curatele te plaatsen. Dit gebeurde aangezien het lokale bestuur het vertrouwen in de lokale voorzitter Covic had opgezegd. Neven Tomic en Mijo Brajkovic kwamen Covic ondersteunen en gedrieën werd de leiding overgenomen. De interne problemen binnen de HDZ kunnen eigenlijk niet langer worden ontkend. Gematigde nationale en kantonale partijbestuurders, die bereid zijn tot samenwerking met de internationale gemeenschap (en noodgedwongen dus ook de Moslims) staan tegenover lokale hardliners. Het opmerkelijke feit doet zich nu voor dat terwijl Jelavic melding maakt van een democratiseringsproces, de partijleiding ondemocratische methoden gebruikt tegen een dissonante lokale afdeling. Partijpolitiek in Bosnië is geen democratisch proces, maar meer een botsing van persoonlijkheden.

Bosnisch-Servische republiek (RS)

Poplasen nomineert Kalinic voor nieuwe minister-president

Op 12 november presenteerde de grootste politieke partij in de RS, de SDS, vier kandidaten voor de post van minister-president. Voormalig presidiumlid Krajisnik had een eerder aanbod van de SDS om eveneens kandidaat te staan, om persoonlijke redenen afgewezen. Op 14 november nomineerde Poplasen vervolgens SDS-voorzitter Kalinic als kandidaat-premier. De OHR verklaarde echter onmiddellijk deze nominatie "niet serieus te nemen" en verzocht Poplasen een andere persoon te nomineren. De OHR stelde dat Kalinic niet voldoende steun in de Nationale Assemblée heeft en voegde hieraan toe een voortzetting van het premierschap van Dodik te wensen. Poplasen verklaarde echter het mandaat aan de SDS gegeven te hebben omdat dit de grootste en sterkste partij binnen de Nationale Assemblée is. Bovendien had hij vertrouwen in de capaciteiten van Kalinic. Deze stelde te zullen streven naar een regering van nationale eenheid, bestaande uit vertegenwoordigers van alle Servische partijen. De "vertegenwoordigers van partijen uit de MKF" zouden volgens Kalinic bij dit proces niet vergeten worden. Hij stelde verder dat de samenwerking met de FRJ van Milosevic de strategische focus van zijn werk zou worden. De Moslimcoalitie KCDBiH had op 12 november al verklaard (in reactie op een uitspraak van een SNS-lid) dat de partij door de SDS en SRS niet is benaderd voor regeringssamenwerking. De coalitie maakte duidelijk geen SDS of SRS-kandidaat als minister-president te zullen steunen. Ook de SPRS verklaarde dat Kalinic geen enkele kans maakt. Wordvoerder Radojicic sprak het vermoeden uit dat de Moslims enkele ministersposten zouden krijgen aangeboden. De SPRS zei vast te blijven houden aan de persoon van Dodik.

Kalinic zal naar alle waarschijnlijkheid worden afgewezen door de Nationale Assemblée. Poplasen mag vervolgens nog twee keer een persoon nomineren als minister-president. Indien de derde persoon nog steeds niet wordt geaccepteerd door de Nationale Assemblée, kan deze door Poplasen worden ontbonden en kunnen nieuwe verkiezingen worden uitgeschreven. Zover zal het waarschijnlijk dit maal (nog) niet komen. De internationale gemeenschap zal grote druk op Poplasen uitoefenen voor nominatie van een andere (wel acceptabele) kandidaat en noemt hierbij openlijk de naam van Dodik. Poplasen is een uitgesproken tegenstander van Dodik en zal hem niet snel nomineren. Het proces van regeringsvorming in de RS zal daarom waarschijnlijk nog wel enige tijd duren. De OHR zal het echter naar verwachting niet tot een ontbinding van de Nationale Assemblée laten komen en voorzien zelf een kandidaat naar voren schuiven (Dodik!).

Seselj uit Bosnië geschopt

Op 13 november heeft plaatsvervangend HV Jacques Klein, in een brief aan Poplasen te kennen gegeven dat SRS-voorzitter en plaatsvervangend minister-president van Servië Seselj de RS onmiddellijk verlaten moest. Seselj was op dit dag aanwezig op de receptie van Poplasen ter gelegenheid van diens inauguratie als president van de RS. Volgens Klein was Seselj "persona non grata" verklaard door de OHR vanwege het feit dat diens verklaringen en gedrag de implementatie van het Dayton-vredesakkoord in gevaar brengen. Seselj maakte deel uit van een regeringsdelegatie uit Servië, waarvan ook Lilic (voormalig president FRJ), Nikolic en Bojic (beiden plaatsvervangend minister-president Servië) alsmede Vucic en Todorovic (beiden ministers uit Servië) deel uitmaakten. Na afloop van de receptie werd Seselj door troepen van SFOR vanuit zijn hotel "begeleid" naar de grens. Seselj verklaarde de uitzetting te zien als een "bewijs dat de RS bezet is

[REDACTED]

door SFOR". Een dag later werd door de SRS vanuit Belgrado een protestbrief naar HV Westendorp gestuurd. Als reden voor deze gang van zaken wordt gehanteerd dat Seselj tegen uitvoering van het verdrag van Dayton is. Daarbij moet echter worden aangetekend dat ook als "gematigd" bekend staande politici, zoals Izetbegovic, soms zinspelen op herziening van Dayton. Bovendien bestaat het gevaar dat Seselj en zijn ondervoorzitter in Bosnië-Herzegovina, Poplasen, zozeer van het vredesproces vervreemd raken (zeker door wat zij zullen beschouwen als selectieve verontwaardiging van de internationale gemeenschap) dat hun toch al geringe lust tot compromis nog verder afneemt.

FRJ schort betalingsverkeer met de RS op

Op 12 november heeft de regering van de RS besloten om de Joegoslavische Dinar te devalueren. De koers van de munt ten opzichte van de "Inwisselbare Mark (KM)" daalde van 5,9:1 naar 7,5:1. Deze beslissing veroorzaakte grote onrust, niet alleen in de RS zelf, maar ook in de FRJ, waar de Dinar de officiële munt is. De regering van de FRJ besloot op dezelfde dag het betaalverkeer van de Nationale Bank van Joegoslavië met de regering van de RS stop te zetten. Een dag later werd in Belgrado verklaard dat de regering van de RS haar bevoegdheden had overtreden en dat uitsluitend de Nationale Bank van Joegoslavië de Dinar mag devalueren. Volgens de gouverneur van de Joegoslavische Bank, Vlatkovic, is de KM één op één inwisselbaar is tegen de Duitse Mark, waardoor de wisselkoers van de Dinar tegen de Mark (op dit moment 6:1) eveneens in gevaar kwam. Hij keurde de beslissing tot stopzetting van de betaling daarom goed. Ook in de RS zelf kwam verzet tegen de maatregel. De oppositionele SDS eiste het aftreden van de regering Dodik. Partijfunctionaris Cavic verklaarde dat de devaluatiebeslissing economische en politieke schade toebrengt aan de RS en bovendien niet tot de jurisdictie van de regering behoort. Hij sprak van een "financiële en monetaire aanval op de FRJ". Seselj gaf het Westen de schuld. Hij sprak van een geplande aanval van de Dodik-regering, gepland door zijn Westerse mentors.

De beslissing van de regering is bedoeld om het gebruik van de KM te stimuleren. Een waardedaling van de tot dusver gebruikte Dinar betekent immers dat de KM in waarde stijgt en dus een gewilder artikel wordt. Gezien het feit dat vele Bosnische Serviërs nog de Dinar gebruiken, betekent het echter gelijktijdig ook een daling van de sociale levensstandaard, waardoor sociale onrust niet uitgesloten is. Het devaluatiebesluit van de regering van de RS vormt bovendien een precedent. In feite wordt nu de nationale munt van een buurland gedevalueerd door de regering van een deelentiteit van een ander land; dat is een wel heel opmerkelijke interpretatie van de bij "Dayton" goedgekeurde "speciale parallele betrekkingen". Bovendien is de regering van de RS niet eens bevoegd hiertoe. Monetaire politiek is het terrein van de Nationale Bank van Bosnië en niet van de regering van de RS. De Bosnische Serviërs zien dit echter anders en beschouwen monetaire politiek als een verantwoordelijkheid van de entiteit. Naar alle waarschijnlijkheid zal het effect van de devaluatie op de economie van Servië beperkt blijven. Het besluit van Dodik en de reactie van de Joegoslavische regering zullen de verhouding tussen de Dodik-regering en Poplasen niet verbeteren. De kans dat Poplasen toe zal geven aan de wensen van de internationale gemeenschap en Dodik (na afwijzing van de eerdere nominee Kalinic) opnieuw zal nomineren als minister-president is verwaarloosbaar.

Joegoslavië

Media-oorlog woedt nog altijd in Servië

Op 10 november heeft de Servische politie voor de tweede maal de gehele oplage van het blad "Dnevni Telegraph" in beslag genomen. In Montenegro heeft de regering echter een maatregel uitgevaardigd die het toestaat aan zenders om 30% van hun zendtijd te vullen met doorgifte van buitenlandse zenders. Enkele buitenlandse zenders (CNN, BBC en Deutsche Welle) zijn echter in Servië in de ban gedaan. De Dnevni Telegraph is één van de onafhankelijke dagbladen die op grond van de mediawet sinds 23 oktober een publicatieverbod heeft. Eigenaar Curuvija liet hierop al zijn kranten in Montenegro registreren. Op 7 november verscheen vervolgens het nieuwe nummer vanuit Podgorica. Noch dezelfde dag diende de voorzitter van de Joegoslavische vrouwenbond, Morina (tevens regeringscommissaris voor vluchtelingzaken en vertrouwelingen van de vrouw van Milosevic) een aanklacht in tegen het blad. In de betreffende uitgave was namelijk een advertentie van de "studenten weerstandsbeweging" opgenomen, die oproep tot burgerlijk verzet "tegen het zieke systeem". In een spoedproces werd Curuvija veroordeeld tot een draconische boete van 800.000 Dinar (= DM 200.000) wegens "berichtgeving in strijd met de grondwet". De gang van zaken leidde tot grote internationale verontwaardiging. De vrouwenbond van Joegoslavië schreef hierop een brief aan diverse westerse ambassades, waarin het vroeg om informatie voor het opzetten van Servische zenders in westerse landen. Deze zenders zouden in westerse talen uitzendingen moeten gaan verzorgen. De gehele gang van zaken maakt duidelijk dat het met de persvrijheid in Servië slecht is gesteld. Montenegro beijvert

[REDACTED]

zich om een rooskleuriger mediabeeld te schetsten en wil hiermee de gunst van het Westen blijven behouden. Die opstelling weerspiegelt het bestaande conflict tussen de deelrepubliek en de federale autoriteiten.

Seselj voorspelt een spoedige terugkeer naar de RS

Ondanks het feit dat hij door SFOR uit de RS was gezet, voorspelde Seselj op 15 november een spoedige terugkeer naar de RS. Volgens hem hebben "internationaal crimineel" Westendorp en "oorlogscrimineel" Klein geen recht om op te treden als "bezettingsmacht-gouverneurs" in Bosnië-Herzegovina. Seselj verklaarde zelf te zullen bepalen wanneer en hoe hij naar de RS reist. De handelswijze van OHR vond hij in strijd met Dayton, omdat dit verdrag immers bewegingsvrijheid en vrijheid van meningsuiting garandeert. Ook was hij tijdens zijn uitzetting een officiële gast van de RS-autoriteiten. Hij voegde hieraan toe dat Dodik nooit meer minister-president van de RS zou worden, aangezien "het volk" hiertegen zou zijn. Dodik zou voor de VS werken, die hem beter "gouverneur van Alabama" konden maken. Hij riep alle Servische partijen in de RS op om een regering van nationale eenheid te vormen. Seselj noemde later op de dag de OVSE-verificateurs in Kosovo "spionnen van het westen" en "inlichtingenofficieren". Seselj blijft Seselj. Het probleem is echter dat zijn provocerende uitspraken in goede aarde vallen onder een aanzienlijk gedeelte van de Servische bevolking. Seselj en zijn partij de SRS kunnen nog altijd rekenen op een aanzienlijke populariteit, die eerder stijgt, dan daalt.

Kosovo

UCK garandeert veiligheid OVSE-verificateurs

Op 11 november heeft de buitenlandse woordvoerder van het UCK, Bardhyl, in Den Haag verklaard dat zijn verzetsbeweging de veiligheid van de OVSE-verificateurs garandeert. Ook krijgen de verificateurs volledige bewegingsvrijheid. Hij voegde hieraan toe dat het UCK zich zou onthouden van acties. In Kosovo is echter nog altijd sprake van geweld. Albanese bronnen maken melding van beschietingen (Ljubisa in de Djakovica-regio) en de Serviërs klagen over UCK-activiteiten in de Malisevo-regio. Een woordvoerder van de politie in Kosovo, Filic, verklaarde dat de OVSE twee dagen te tijd krijgt om de situatie in Malisevo onder controle te krijgen, anders gaat de Servische politie tot actie over. Ook maken de Serviërs melding van de ontvoering van Serviërs in Srbica. De Servische actie in Ljubisa werd overigens bevestigd door de internationale waarnemersmissie KDOM. Op 11 november worden door beide zijden onderlinge gevechten gemeld in Glogovac (Drenica-regio), waarbij een mortieraanval op het plaatselijk politiebureau de aanleiding was.

Ondanks mooie laat de praktijk in de regio tot nu toe andere dingen zien. De beide strijdende partijen (de Servische en Joegoslavische eenheden versus de Kosovo-Albanese verzetsbewegingen) zijn, naast een directe fysieke strijd, ook nog gewikkeld in een PR-strijd, die het best kan worden getypeerd als "elkaar de (internationale) Zwarte Piet toespelen". Nieuwe, verhevigde strijd in Kosovo, zowel met het woord als met wapens, lijkt slechts een kwestie van tijd. De Serviërs constateren namelijk dat het Albanese verzet nog altijd niet de kop is ingedrukt, terwijl de Albanen nog steeds reden hebben om te hopen dat een verder oplopende geweldsspiraal kan leiden tot internationaal ingrijpen en daardoor tot de verdere onafhankelijkheid van Kosovo. Slachtoffer daarvan kunnen de internationale waarnemers zijn, omdat beide partijen er een belang in kunnen zien hen direct bij de strijd te betrekken, zeker als zij de schuld daarvoor in de schoenen van hun tegenstanders kunnen schuiven.

Vooruitgang in Kosovo ?

Volgens de schaduw minister-president van Kosovo, Bujar Bukoshi, is Milosevic beloofd door de internationale gemeenschap, ondanks het feit dat hij zijn belofte niet is nagekomen. Bukoshi was sceptisch over het Holbrooke-Milosevic akkoord en verklaarde dat het vredesproces nog niet is begonnen, omdat "het Westen fascisme tolereert op de Balkan". Hij verwierp internationale kritiek op het UCK en verklaarde dat "net zoals in Bosnië, het Westen slachtoffers begint te beschuldigen". Hij zag echter geen alternatieve gesprekspartners dan Milosevic: "als iedereen met Milosevic praat, moeten ook wij gaan onderhandelen met een crimineel". Rugova verklaarde op 13 november dat onafhankelijkheid nog altijd de beste oplossing voor Kosovo is. Ook drong hij aan op stationering van NAVO-troepen in Kosovo zelf. Een dag later had VS-ambassadeur Hill (na een eerdere ontmoeting met de Servische president Milutinovic) een ontmoeting met Rugova. Hill sprak van een vruchtbare ontmoeting met schaduwpresident Rugova en verklaarde "dat een tijdsfad uitgestippeld is". Hij verwachtte tot de kern der zaken te kunnen komen en sprak de verwachting uit "dat de zaken binnen de komende weken snel zullen gaan". De Servische reactie op het gewijzigde VS-voorstel noemde hij overigens "problematisch". Op 15 november nodigde Milutinovic de Albanese politieke leiders in Kosovo uit voor

[REDACTED]

besprekingen op 18 november in Pristina. Buitenlandse vertegenwoordigers zouden aanwezig zijn bij de besprekingen als gasten. Hiervoor werden Hill, alsmede de Russische, Chinese en Oostenrijkse (voorzitter EU) ambassadeur uitgenodigd.

Het aanbod van Milutinovic tot directe onderhandelingen in aanwezigheid van internationale ambassadeurs is toe te juichen. Ook de verklaring van het UCK zich terughoudend te zullen (blijven) opstellen geeft hoop. De internationale grote druk op de Albanezen werpt kennelijk enig resultaat af. Hoewel nog niet bekend is of de Albanezen daadwerkelijk op 18 november aan de onderhandelingstafel gaan zitten, valt wel aan te nemen dat zij op den duur bereid zullen zijn tot een dialoog met de Serviërs. De Serviërs hebben zich altijd hiertoe bereid getoond en in mei is reeds op hoog niveau (Agani en Rugova met Milosevic) met elkaar gesproken. Dit gesprek kreeg echter geen vervolg door de aanhoudende gevechten. De strijd is nu voor een belangrijk gedeelte gestopt, waardoor de uitgangspunten voor een dialoog beter zijn. Toch mogen geen grote doorbraken verwacht worden. De standpunten liggen nog altijd mijlenver uiteen en bovendien neemt het UCK niet direct deel aan de onderhandelingen. De verzetsbeweging heeft al duidelijk gemaakt dit niet te zullen accepteren en elk eventueel akkoord dat zonder haar deelname tot stand komt, af te wijzen. Een weer opslaan van het geweld tussen het UCK en de Serviërs is zeker volgend voorjaar (na de noodzakelijke recuperatieperiode) niet uit te sluiten, hetgeen waarschijnlijk een einde zal maken aan de zich mogelijk nog voortslepende dialoog.

Montenegro

Leiding regeringspartij herkozen

Op 9 november heeft het bestuur van de regeringspartij in Montenegro, de Democratische Partij van Socialisten (DPS), een nieuw presidium gekozen. Als presidiumleden werden onder meer Djukanovic (president Montenegro), Marovic (parlementsvoorzitter), Vujanovic (minister-president), Pejanovic-Djurisic (huidige voorzitter hoofdbestuur), en Vukovic (belangrijke presidentiële adviseur en plaatsvervangend minister-president) gekozen. Laatstgenoemde is tevens voorgedragen als voorzitter van het hoofdbestuur. De nieuwe presidiumleden van de DPS zijn over het algemeen herkozen in hun functies. De genoemde personen verkeren op de hoogste functies in de staatsorganen van Montenegro en staan allemaal voor een onafhankelijker koers van de deelrepubliek. Toch is niet alles koek en ei. Media in Podgorica berichten over een conflict tussen Djukanovic en Marovic. Het zou handelen om persoonlijke confrontaties en verschillende zienswijze over privatisering van staats eigendommen. Marovic ontkent echter het bestaan van een dergelijk conflict. Ook maken de media in Montenegro melding van een toenemende onvrede onder de Montenegrijse bevolking. Het dagelijkse leven mag dan wel beter zijn dan in Servië, maar Djukanovic heeft een aantal van zijn verkiezingsbelofte (o.a. hervorming van de economie en grotere persvrijheid) niet nagekomen.

Djukanovic heeft weer eens kritiek op Milosevic

Op 14 november heeft Djukanovic verklaard dat de "persistente en destructieve politiek" van Milosevic een oplossing voor de Kosovo-crisis tegenhoudt. De komst van internationale verificateurs naar Kosovo was niet nodig geweest, indien er op "federaal niveau meer politieke wijsheid" was geweest. Volgens Djukanovic had de oplossing die Montenegro voor ogen stond in de Kosovo-kwestie in voorkomende geval minder pijn voor Servië opgeleverd. In plaats van de (vijf man tellende) OVSE Gonzalez-missie is er nu sprake van 2000 OVSE-personeel en NAVO vluchten boven Kosovo. Djukanovic verklaarde het gewijzigde VS-plan van Hill te steunen. Het Milosevic-regime werd "ondemocratisch, zonder economische vooruitzichten, geïsoleerd en met gebrek aan media-vrijheid" genoemd. Hij benadrukte nogmaals dat Montenegro niet van plan is zich af te scheiden van de FRJ. Hij weigerde echter de federale regering te erkennen en eiste wederom vervroegde federale verkiezingen. De verklaring van Djukanovic klinkt vertrouwd. Montenegro blijft officieel toegewijd aan de FRJ, maar verzet zich tegen de politiek en persoon van federaal president Milosevic en diens protégé federaal minister-president Bulatovic. Zolang deze aan de macht blijven, zullen de verhoudingen tussen de kleine deelrepubliek en de federale staat zich op een dieptepunt blijven bevinden.

Macedonië

Georgievski bereid tot compromis

Op 10 november heeft de winnaar van de recente parlementaire verkiezingen in Macedonië, Georgievski (VMRO-DPMNE), verklaard bereid te zijn tot opname van één van de twee Albanese politieke partijen in een coalitieregering. Hiertoe moeten echter wel hun eisen acceptabel zijn. Opname van Albanezen in de regering zou goed zijn voor de stabiliteit van Macedonië en de internationale gemeenschap tevreden stellen, aldus Georgievski. Hij verklaarde daarnaast binnenkort in overleg met het Internationaal Monetair Fonds (IMF) een

[REDACTED]

gereduceerd budget te gaan samenstellen en zinspeelde op een komende devaluatie van de Macedonische munteenheid Denar om de economie te stimuleren. Georgievski had onlangs een ontmoeting met president Gligorov. Deze zal hem ongetwijfeld duidelijk hebben gemaakt dat Macedonië gebaat is bij interne stabiliteit en goede verhoudingen met de internationale gemeenschap. Voorzetting van de samenwerking met de Albanese in de regering is hiertoe noodzakelijk. Toch zal het één en ander niet zo eenvoudig zijn omdat de Albanese eerst oplossing van twee van hun voornaamste problemen zullen eisen: legalisering van hun Albanese universiteit in Tetovo en verbetering van hun grondrechten. Ook zullen ze ijveren voor vrijlating van hun "politieke gevangenen". De Albanese burgemeesters van Gostivar en Tetovo (vlaggenkwesitie) verblijven in hun ogen immers onterecht in de gevangenis.

Tupurkovski wil relatie met Bulgarije verbeteren

In een interview op 11 november heeft de voorzitter van de Democratisch Alternatief (DA, één van de winnaars van de recente verkiezingen) Tupurkovski verklaard te willen streven naar verbetering van de relatie met Bulgarije. Dit betekent volgens Tupurkovski echter niet dat Bulgarije een grotere invloed in Macedonië zou krijgen of andersom. Het één en ander zou geregeld worden in bilaterale overeenkomsten. De eventuele legering van een NAVO-extractiemacht voor Kosovo op grondgebied van Macedonië is volgens Tupurkovski een delicate kwestie, omdat Macedonisch grondgebied niet voor een aanval op haar buurlanden mag worden gebruikt. Tupurkovski bestempelde de economische erfenis van de vorige regeringspartij SDSM als "catastrofaal". De Servische regering heeft overigens op zondag 15 november de Macedonische ambassadeur ontboden en een protestbrief overhandigd. Servië zal zich energiek verzetten tegen de komst van de zogenoemde "extractiemacht". Volgens Belgrado worden de belangen van Joegoslavië en Macedonië geschaad als de regering in Skopje toestaat dat er vanaf haar grondgebied militaire acties tegen Joegoslavië plaatsvinden. Bovendien is een dergelijke troepenstationering volgens Belgrado in strijd met de grondbeginselen van de VN, de bepalingen van de OVSE en met het internationaal recht.

Op 12 november is in Macedonië gespeculeerd over regeringsdeelname van de militante Albanese partij, de DPA, aan de regering. Partijvoorzitter Arben Xhaferri zou hierbij de post van minister van Informatie mogen bekleden. De DPA ontkende de speculatie niet en zinspeelde op een verbreking van de huidige samenwerking met de gematigde Albanese partij PDP. Regeringsdeelname van de PDP was slechts mogelijk als deze partij "nieuwe, verse mensen" naar voren zou schuiven.

De Macedonische nationalistes stellen zich tot dusver gematigd op en schijnen welwillend te staan tegenover de internationale wens om een Albanese partij in de regering op te nemen. De eerste belangrijke kwestie die een eventuele regering voor de kiezen krijgt, is de wens van de NAVO om een "extractiemacht" voor Kosovo in Macedonië te legeren. Belgrado heeft al duidelijk gemaakt tegen een dergelijke stationering te zijn en zal mogelijk alle diplomatieke betrekkingen met Macedonië verbreken indien het zover komt. Onder druk van de internationale gemeenschap (en de grote regionale belangen) zal de nieuwe Macedonische regering echter op termijn (en na de nodige internationale financiële steun en veiligheidsgaranties) instemmen met de komst van de NAVO. De wens tot lidmaatschap van de NAVO wordt immers ook gedragen door de nieuwe Macedonische machthebbers.